

take pijance, pri katerih je nerazsodnost in občna nevarnost dokazana.

Kaznovanje radi pijanosti po splošnem mnenju ni pripravno za poboljšavanje hudodelcev — pijancev.

Za civilnosodno presojanje alkoholikov in zlasti takih, pri katerih je spoznati še ne globoko motenje inteligence, je važno to, da so podvrženi pijanci iz patoloških vzrokov nepremagljivi sili, da jih je torej smatrati za dušno ne več normalne, na drugi strani pa jih je primerjati, ker brezmiselno kvaro delajo svojim materialnim koristim, zapravljevcem; zato bi bilo uvesti po načinu občnega nemškega državljanskega zakonika zakon, po katerem bi se pijance radi pijanstva obsvojepravilo. To bi bilo tudi boljše nego prisilno interniranje alkoholikov v asilih.

Alkoholike s trajno psihozo je civilnopravno presojati kakor druge umobolne.

V prophylaktičnem oziru — v pomanjšanje kriminalitete sploh — so pripravna vsa navodila proti vživanju alkohola. Brez primernih zakonovih določil pa bi se nemara vidnih uspehov komaj kaj doseglo.

Iz pravosodne prakse.

a) Iz knjige judikatov. Št. 151.

Prisilnemu upravniku je z upravnimi prejemki neposredno poravnati izdatke, omenjene v §-u 120 zvrš. reda, a one, omenjene sub 1 in 5, le v toliko, v kolikor si ne krati svojih pravic do povračila svojih upravnih izdatkov in do primerne nagrade. Zvršilnemu sodišču pa je, ako se predlaga, skrbeti (§ 109 odst. 4, § 113 odst. 2 zvrš. reda), da se primeren del prejemkov pridrži, oziroma sodno založi v zavarovanje prednostnih upravnikovih zahtev pri razdeljevanju prejemkov (§ 124 št. 1 zvrš. reda).

C. kr. pravosodno ministrstvo je z dopisom od 18. novembra 1900, št. 22.938 zaprosilo predsedstvo c. kr. najvišjega sodišča, naj v smislu §-a 16, *lit. f* cesarskega patenta od 7. av-

gusta 1850, drž. zak. št. 325, v plenarnem senatu odloči o vprašanjih:

1. ali obstoja prebitek prejemkov za razdelitev v smislu §-a 124 zvrš. reda, dokler niso pokriti vsi izdatki, ki jih je v smislu §-a 120 zvrš. reda poravnati neposredno, in

2. ali mora tedaj zahtevajoči upnik, dokler niso poravnani zaostanki na davkih, sam zalagati za upravne stroške (za nagrado upravnika in za povračilo upravnih stroškov), tudi če bi se s prejemki samimi lahko pokrili upravni stroški.

Plenisimarni senat, ki ga je sklicalo predsedstvo najvišjega sodišča zastran posvetovanja o teh vprašanjih, je sklenil s sklepom od 18. decembra 1900 št. 492 pr. vpisati gorenji pravni stavek v knjigo judikatov.

Razlogi.

Po §-u 120 zvrš. reda mora upravnik neposredno iz prejemkov prisilne uprave poravnati izdatke, združene z upravljanjem in z navadno gospodarsko rabo posestva. Semkaj spadajo, kakor se primeroma navaja: *sub* 1 javne davščine, *sub* 2 plačila iz zavarovalnih pogodb, *sub* 3 službeni prejemki oseb, ki se rabijo pri gospodarstvu, *sub* 4 stroški prisilne uprave in stroški, potrebni za vzdrževanje in oskrbovanje posestva, in slednjič *sub* 5 ponavljajoča se plačila vsled terjatev, zavarovanih na posestvu. Vrstni red je pri tem določen le v toliko, v kolikor je po §-u 121. zvrš. reda izdatke, potrebne za vzdrževanje in oskrbovanje posestva, všteti plačila, označena v §-u 120 *sub* 2 in 3 zvrš. reda, poravnati pred javnimi davščinami (§ 120 št. 1 zvrš. reda). Glede ostalih prebitkov iz dohodkov (§ 122 zvrš. reda) določa § 124. št. 1 zvrš. reda, da je ž njimi v prvi vrsti plačati upravniku nagrado in mu povrniti upravne izdatke, katere je imel, v kolikor niso ti pokriti s predujmi (§ 113 zvrš. reda). Z gospodarskega stališča je moči govoriti o dohodku le tedaj, kadar pokaže gospodarstvo prebitek nad porabljenimi sredstvi in osebnim trudom. Nadomestek za ta dva faktorja, ki se pri prisilni upravi v prvi vrsti konkretizirata kot izdatki in nagrada prisilnega upravnika, je torej pred vsem odšteti od prejemkov, ker bi brez njih gospodarstvo ne bilo mogoče. S tem se vjemajo navedena določila §-ov 120, 121 in 122 zvrš. reda, po katerih je prisilnemu

upravniku neposredno iz prejemkov pokriti izdatke, ki so združeni z upravo in gospodarstvom nepremičnine in ki so po kakovosti gospodarskega obrata zelo različni in jih je moči vsled tega le primeroma naštetih. Nadalje se s tem ujema določilo §-a 113 odst. 2 zvrš. reda, po katerem izvršilno sodišče upravniku na predlog vsak čas lahko dá pravico, da sme iz prejemkov vzeti primerne predjeme v pokritje svoje nagrade in svojih izdatkov pri upravljanju, in slednjič se s tem ujema določilo §-a 124, št. 1 zvrš. reda, da je upravnikove, po tem nepokrite zahteve na vsak način poravnati v prvi vrsti iz prebitkov dohodka. Seveda točka 4 §-a 120 zvrš. reda med stroški prisilne uprave ne omenja izrecno nagrade upravnikov, ker le-ta, predno se odobri upravni račun, še ni določena in je zanjo itak že poskrbljeno v §-u 113 odst. 2 zvrš. reda. Pa tudi brez tega ostanejo upravnikove zahteve vseeno izdatki, ki so potrebni za vzdrževanje in oskrbovanje nepremičnine in ki jih je torej po §-u 121 odst. 1 zvrš. reda poravnati pred javnimi davščinami (§ 120 št. 1 zvrš. reda). * Tudi bi bilo nedoumno, zakaj bi imeli ti izdatki, če se pri razdelitvi prebitkov dohodka ugotove, prednost pred javnimi davščinami (§ 124 št. 1 zvrš. reda), ne pa ako se ugotove že prej z odobritvijo predjemov ali s primernimi dokazili. Razložek je samo ta, da se neposredno pokritje iz dohodka zgodi lahko samo v zadnjem, ne pa tudi v prvem slučaju. Ako se tedaj neposredno pokritje ne more zgoditi, mora vendar upravnik, tudi če se predjem ni določil, imeti pravico, da si pridrži v varnost prednosti zahtev, določenih mu v §-u 124 zvrš. reda, primeren znesek dohodka, oziroma ga sodno založiti, torej plačilo davščin zadržati za toliko časa, da sodišče določi, razdelitev doneskov.

Napačen je torej nazor, da je prisilni upravnik s svojimi zahtevami nakazan samo na prebitke iz dohodka (§ 124. zvrš. r.) in da njegove zahteve ne spadajo med izdatke, omenjene v §-u 121 odst. 1 zvrš. reda, ki so potrebni za upravljanje in oskrbovanje nepremičnine, da se torej upravnik, predno niso poravnane javne davščine, ne more plačati niti iz danih mu predjemov. Da prebitki iz dohodka lahko obstoje in da se lahko razdele, predno so poravnane javne davščine, omenjene v §-u 120 št. 1 zvrš. reda, izhaja jasno iz §-a 124 št. 2 zvrš. reda, ki iz-

recno omenja zaostale javne davščine, ki niso bile dovoljene neposredno iz dohodka. Tudi § 122. zvrš. reda definira prebitke iz dohodka za prebitek, ki ostane nad izdatki, katere je poravnati po §-u 120 zvrš. reda, ne pa kateri so »poravnani«; ti izdatki, vštevši javne davščine, se sicer lahko poravnajo iz doneskov, a ni, da bi se morali. Predmet razdelitve je dohodek, ki v istini obstoji.

Nazor, da pred poravnanjem javnih davščin ni prebitkov, torej ne zaklada za poplačilo prisilnega upravnika, je dovedel do konsekvence, da mora zahtevajoči upnik po §-u 40 c. pr. r. in po §-u 78 zvrš. reda plačevati upravnika s predujmi. Jasno je, da bi postala na ta način cela uredba prisilne uprave praktično iluzorna, ker zastane v takih slučajih več ali manj precej davkov, in bi se prav tako spodtikal zahtevajoči upnik, da mora zalagati za izdatke in nagrade upravnika, dokler niso plačani davki, kakor bi se tudi sposobne osebe pomišljale prevzeti upravljanje, ako bi glede povračila za svoje delo in za svoje izdatke ne bile nakazane najprvo na rezultat svoje delavnosti, ampak na solvenco zahtevajočega upnika.

Iz tega izhaja z ozirom na §-e 109 odst. 4, 113 odst. 2, 120, 121, 122 in 224 zvrš. reda uvodom navedeni pravni stavek.

b) K uporabi ribarskega zakona za Kranjsko.

I.

C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je s sklepom dne 24. oktobra 1900 št. Nc I 905/60-59 izreklo:

I. da je zastran zahtevanih pravic:

1. v Mali vodi in sicer v progi: *a)* od Čemernika do Koroščevega mlina na levem bregu; *b)* od Koroščevega mlina do sestoka Male vode z Božno (do Pleskovega mlina) na obeh bregih in *c)* v Božni od Pleskovega mlina do Pristavskega jezu na obeh bregih in v Gradašici t. j. od sestoka Male vode in Božne do izliva Prošice v Gradašico na obeh bregih (ribarski okraj 40 Polhov gradec), — 2. v Veliki Božni od sestoka Potrebneževega in Špičkovega grabna do Zalaznikove kovačnice na obeh bregih (ribarski okraj 41 Božna) — deželi kranjski začeti kakor tožiteljci pravdo proti lastnici grajščine Polhovgradec, Lujizi U.

II. da glede ribarskih pravic Lujize B. v Božni (od sestoka Velike in Male Božne) do Pristavskega jezu, v Veliki Božni do Zalaznikove kovačnice in v Mali Božni do Podrepna in sicer v vseh teh progah na obeh straneh (ribarski okraj 41 Božna) odpade določba, kakeršno ima tretji odstavek §-a 42 rib. zak. v mislih.

Zoper ta sklep je vložil rekurz župan Valentin R. kakor zastopnik občine Polhovgradec in nekako kot zastopnik posameznih prebivalcev te občine, in sicer radi tega, ker se ni zavrnilo Lujizo U., lastnico polhovgraške grajščine, na pravdno pot zoper občino, odnosno zoper polhovgraške občane in ker se je izreklo, da naj nastopi dežela kranjska pravdno pot zoper Lujizo U., ne pa občina polhovgraška, oziroma občani polhovgraški.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je s sklepom z dne 28. februarja 1901 št. R III. 50/1 ugodilo rekurzu, kolikor je bil naperjen proti izreku pod I., in izpodbijani sklep tako dopolnilo, da se občina Polhovgradec glede zahtevanih ribarskih pravic v gori pod I. št. 1 in 2 navedenih vodah zavrne na pot civilne pravde proti grajščakinji Lujizi U., kojo mora ta občina začeti kakor tožiteljica tekom 3 mesecev od dne pravomočnosti izdanega sklepa. Nasledek zamude tega rokú bi bil ta, da stranka, ki ga je zamudila, ne more staviti nobene zapreke, da bi se sporni znesek ne izplačal njenim nasprotnikom. — Rekurzu pa, kolikor je bil naperjen proti izreku pod II., se ni ugodilo ter se je v tem oziru izpodbijani sklep prvega sodnika potrdil. Rekurzne stroške je trpeti rekurentu samemu.

Razlogi.

Župan občine Polhovgradec se je protivil zahtevi lastnice grajščine Polhovgradec, Lujize U., da bi se njej odkazalo ribarstvo v ribarskih okrajih 40 in 41 za samosvoj okraj, češ, da so občani v vodah, gori po I. št. 1 in 2 navedenih, mirno zvrševali ribarske pravice in sicer vsak občan v vodi, ki je tekla po njegovem zemljišču in med mejami njegovega posestva. Na to stališče, katero je zavzel župan na obravnavi dne 13. in 14. avgusta 1894. l. pri okrajnem glavarstu za ljubljansko okolico, se je postavil tudi na obravnavi, katera se je v smislu tretjega odstavka §-a 21 rib. zak. z dne 18. avgusta 1888 dež. zak. št. 16 iz l. 1890. vršila pri c. kr. okrajnem sodišču v Ljubljani.

Na tej obravnavi namreč je župan trdil, da so občani ribarili v teh vodah in sicer vsak ob svojem posestvu in po dolgosti svojega zemljišča; če župan pravi, da občina Polhovgradec kakor taka ne zahteva ribarskih pravic, ker ona ni dajala nič v najem, hoče s tem le povedati, da občina ne smatra ribarstva v teh vodah za občinsko imovino v smislu §-a 288 obč. drž. zak.; pač pa zahteva ribarstvo kakor občinsko dobro (»Gemeindegut«), katero se je občanom v prosto rabo prepustilo in tudi na omenjeni način dejanski rabilo.

Vse te navedbe je zastopnik lastnice grajščine Lujze U. zanikal; s tem so pa tudi dane sporne točke, katere je razsoditi pravnim potom. Ker se pa grajščakinja U. razun tega, da ribarstvo dejansko zvršuje, še tudi sklicuje na predložene stare listine, po katerih ribarstvo v vodah Gradašica, Božna in Mala voda od nekdaj pripada imenovani grajščini, občina pa svoje dozdevne ribarske pravice edino le upira na dejansko izvrševanje ribarstva, bilo je odrediti, da naj občina pravdo začne kot tožiteljica. V tem oziru je torej bilo sklep prvega sodnika dopolniti in rekurzu župana ugoditi, ker razsodba v pravdi dežele kranjske zoper Lujizo U. nikakor ne utegne rešiti spora med njo in občino Polhovgradec.

V drugem oziru (*ad II.*) pa je rekurz neutemeljen, ker je ribarsko pravico polhovgraške grajščine v tej vodi glasom zapisnika c. kr. okr. sodišča v Ljubljani z dne 17. julija 1900 župan za Polhovgradec izrecno priznal in tako za pravdo ni povoda.

Izrek o stroških je utemeljen v tem, da je postopanje izvensporno in zato v tem sporu nobena stranka ne zamore zahtevati povračila stroškov. —

Zoper sklep dež. sodišča vložila je Lujiza U. rekurz na najvišje sodišče in sicer radi tega, ker se je predrugačil sklep prvega sodnika, ko se je *ad I.* 1.) in 2.) zavrnilo namestu dežele kranjske občino Polhovgradec na pravdo pot. V revizijskem rekurzu se je povdarjalo, da občina Polhovgradec k pritožbi ni upravičena, ker njej ne pristojajo nikake pravice do ribarstva, ampak imajo le posamezni prebivalci občine pravico do prostega ribarjenja; radi tega da je tudi zastopnik dežele kranjske pri okrajnem sodišču zahteval ribarsko pravico

v prepirnih vodah po smislu §-a 4 rib. zak. za deželo kranjsko in je torej v zakonih utemeljeno, ko je prvi sodnik deželi kranjski odkazal pot civilne pravde zoper grajščino.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo z dne 10. marca 1901 št. 4618 ugodilo temu rekurzu Lujize U. iz naslednjih razlogov:

V smislu §§-ov 20 in 21 zak. z dne 18. avgusta 1888 dež. zak. za Kranjsko št. 16 de 1890 pripada zakupnina za posamezne ribarske okraje upravičenim ribičem okraja po razmerji razsežnosti vodâ, katere so v te okraje prideljene, ter je zakupnino pri sodišči založiti, ako se ne pogodijo glede razdelitve udeleženci med seboj ali po posredovanju političnih oblastev. Sodišča pa je po zaslišanju udeležencev določiti, katera izmed prepirajočih se strank naj toži, še predno se založeni denar razdeli. Isto tako določuje sodišče rok za vložitev tožbe in zamujenje tega roku ima še posledice, da mudna stranka nima več pravice nasprotniku preprečiti izročitve založenega zneska.

Iz tega končnega stavka v zvezi s §-om 20 naved. zak. izhaja nedvomno, da se smejo za udeležence le smatrati takšne fizične ali juristične osebe, katere same trdijo, da so k ribarstvu upravičene in da smejo zakupnino bodi si vso ali deloma za-se zahtevati. V našem slučaju pa občina Polhovgradec sebi nikakih ribarskih pravic ne zatrjuje in je na razpravi pri okrajnem glavarstvu zoper odkazanje okrajev 40 in 41 kakor sam svojih okrajev le ugovarjala, da so občani izvrševali ribarsko pravico v teh posameznih okrajih in sicer vsak le v toliki meri, kolikor so se vode razlivala čez zemljišča posameznikov. Na razpravi pri okrajnem sodišču dne 16. julija 1900 je občina naravnost izjavila, da kakor občina ne zahteva ribarske pravice, ker ni ničesar v zakup dala, ampak da so le posestniki po dolgosti svojih, ob vodah držečih zemljišč ribarili, oziroma da so, ako se mejaši posestniki za to niso zmenili, sploh le prebivalci občine ribarili. Zadnje navedbe potrjuje občina tudi v svoji vlogi z dne 13. julija 1900 št. 256.

Iz vsega tega pa izhaja, da občina kakor takšna ne zahteva za-se ribarske pravice, niti deleža na zakupnini in da uveljavlja pravico prostega ribarjenja, a to je povzročilo, da se je po smislu §-a 4 naved. zak. v zvezi s §§-oma 20 in 21 ibid.

dežela kranjska smatrala upravičeno udeleženko. Nikakor se niso zglasili posamezniki, kateri bi si svojili kakšne ribarske pravice, občina pa nima pravice, da bi zastopala te osebe in v njih imenu rekurz vložila.

Ako bi se hotelo izjavo občine tako tolmačiti, da si svojili ribarske pravice le kakor občinsko dobro po smislu §-a 288. obč. drž. zak., to ni dopustno z ozirom na § 4. cit. zak., po katerem je pravica prostega ribarjenja odpravljena in pravica do ribarstva v takih vodah pripada le deželi.

Občina torej ni več udeležena in ni bila legitimovana k rekurzu; njen reviz. rekurz je bilo zavrniti.

II.

Nastopila je potem na podlagi pravomočnega sklepa prve instance občina A. s tožbo zoper Lujizo U., ki stanuje v Turnu (okraj Kranj), na priznanje ribarske pravice pri c. kr. okr. sodišču v Ljubljani; vrednost se je bila označila pod 1000 K.

Tožbo je sodnik »a limine« zavrnil in sicer radi nepristojnosti, ker tožena Lujiza U., kakor trdi tudi tožiteljica, ne biva v okrožju ljubljanskega okr. sodišča in ker tudi vode, v kojih se zahteva ribarska pravica, ne ležijo v tem okraju; tudi določa zakon z dne 18. septembra 1888, št. 16 dež. zak. ex 1890 v §-u 21. pristojnost sodišča le za spore radi razdelitve zakupnine, a dotično postopanje se je glasom spisov že dokončalo.

Tožiteljica vložila je zoper ta sklep rekurz, kateremu je c. kr. deželno sodišče s sklepom z dne 23. februarja 1901 št. R. III. 48/1 ugodilo iz teh-le razlogov:

V postopanju po smislu §-a 21. odst. 3. rib. zak. za Kranjsko mora sodišče pred vsem zaznamovati vprašanja, katera je rešiti, predno se založena zakupnina izroči upravičencem. To se je zgodilo s sklepom okr. sodišča v Ljubljani z dne 24. okt. 1900, ko se je občini A. naložilo, da mora svojo ribarsko pravico pravnim potom dokazati, ker navedeni zakon nobene sporne točke ne izključuje, isto torej kakor znesek zakupninskega deleža, tako tudi pravno podstavo zahteve zadevati more. Da je pa za rešitev spornega vprašanja sodišče v drugem odstavku §-a 21. cit. zak. edino pristojno, ne more biti dvoma po

besedilu te zakonove določbe. — Razlogi, s katerimi je izpodbijani sklep podprt, ne veljajo, in ker vrednost spornega predmeta 1000 K ne presega, bilo je ta sklep razveljaviti.

Revizijskemu rekurzu toženke Lujize U. je c. kr. najvišje sodišče z odločbo z dne 10. aprila 1901, št. 4610 ugodilo, sklep druge instance izpremenilo in sklep prvega sodnika obnovilo iz razlogov:

Že iz besedila §-a 21. dež. zak. z dne 18. avgusta 1888, št. 16 za Kranjsko ex 1890 bi se le dalo sklepati, da je ono sodišče, pri katerem je zakupnino položiti, tudi pristojno za to, da določi ulogo tožitelja in sodi o tem, kako je postopati pri izročitvi založenega denarja, nikdar pa, da naj to sodišče tudi razsoja o daljnem sporu vsled odkazane tožbe.

Ako pa bi se hotelo trditi, da vsebuje § 21. nav. dež. zak. tudi določbe o pristojnosti za pravdo, bi vendar bile navedene točke o pristojnosti že razveljavljene vsled čl. I. uvod. zakona k jur. normi (zak. z dne 1. avgusta 1895, št. 110 drž. zak.). Ker po jur. normi ni najti pristojnosti za okrajno, s tožbo pozvano sodišče, bila je zavrnitev tožbe radi nepristojnosti opravičena. Zato je bilo sklep prvega sodnika potrditi.

K. W.

c) Tožbe na plačilo odškodnine v znesku več ko 500 gld. iz zakupnih ali najemnih pogodb ne spadajo pred okrajna sodišča.

C. kr. najvišje sodišče je z odločbo od 11. aprila 1901 št. 4669 v pravni stvari Jožefa J. zoper Filipa S. radi 7665 gld. vsled revizijskih rekurzov obeh strank proti sklepu c. kr. višjega dež. sodišča v Gradcu kakor prizivnega sodišča od dne 28. februarja 1901 opr. št. Bc. II. 6—1/1, s katerim je isto na priziv tožnika razsodbo c. kr. dež. sodišča v Ljubljani od dne 30. novembra 1800 opr. št. Cg. I. 276/00 in poprejšnje postopanje kakor nično razveljavilo in zavrnitev tožbe izreklo, napravilo ta-le sklep:

Obema revizijskima rekurzoma se ugotovi, sklep višjega dež. sodišča razveljavi in le-temu naroča, da o prizivu zakonito postopa ne glede na razloge, s katerimi se je postopanje razveljavilo.

Razlogi.

Po §-u 49 št. 5 so spori iz rabokupnih pogodb, kolikor ne zadevajo niti obstoja takšne pogodbe, niti plačila zakupnine, oziroma najemnine, ne glede na svoto spornega predmeta odkazani okrajnim sodiščem. To je izjemna določba od pravila, v §§-ih 49 in 50 j. n. postavljenega, da spori o imovinskopravnih zahtevah spadajo pred okrajna sodišča le tedaj, če 500 gld. ne presegajo. Ako že izločitev tožbá na plačilo najemnin iz izjemne podsodnosti kaže to, kar se v motivih k vladni predlogi izrecno navaja, namreč, da je okrajnim sodiščem le take spore iz zakupnih in najemnih pogodb odkazati, katerih rešitev zahteva posebno nujnost, tedaj je slično vporabo načela, izrečenega za pristojnost tožbá na plačilo najemnine, smatrati za dopustno za druge zahteve v denarjih, ki izvirajo iz zakupnih ali najemnih pogodb; to pa tem bolje, ker predpogoj za odškodninske zahteve ni samo neizpolnitev pogodbe, ampak so tudi druge okoliščnosti, ki pogodbe neposredno ne zadevajo, a se njih presoja pokaže za potrebno.

(Jednaka vrhovnosodna odločba z dne 17. januarja 1899 št. 408 je v ukazniku pravosod. min. št. 35.) K.

Izpred upravnega sodišča.

Ulični napisi v Ljubljani.

C. kr. upravno sodišče je dne 8. marca 1901 k št. 1798 na pritožbi mestne občine ljubljansko proti odločbama c. kr. ministerstva notranjih del od 17. januarja in 22. maja 1900, št. 39.610 in 13.094, zastran samoslovenskih uličnih napisov, po javni ustni razpravi in sicer potem ko je slišalo govor referenta, izvajanja zastopnika občine in protiizvajanja zastopnika ministerstva notranjih del ter zastopnika soudeležencev J. Ph. U. in drugov v Ljubljani, spoznalo za pravo:

Pritožbi se zavrnete kakor neutemeljeni.